

Prenumerationspris:

1/1 år Ekr. 2:—
1/2 " " 1:—
1/4 " " 0:50

Estlandssvensk tidning

Utgivare: Svenska Folkförbundet.

Redaktör: N. Blees, Rütli 3, Tallinn.

Pre. pris till utlandet:

1/1 år Ekr. 3:—
1/2 " " 1:50
1/4 " " 0:75

Riksäldsten besöker Birkas.

På sin rundtur genom Vik och andra delar av Estland besökte Riksäldsten måndagen den 13 aug. på eftermiddagen även Birkas folkhög- och jordbruksskola. Till Birkas anlände Riksäldsten från Hapsal i sällskap med Kultus-, inrikes- och jordbruksministrarna samt båda adjutanterna och en del ledande personligheter från Viks kretsstyrelse och andra institutioner.

Mottagningen på Birkas var hjärtlig. En hel del av omgivningens befolkning hade infunnit sig för att få se statsöverhuvudet, som nu för första gången besökte Birkas. Birkas folkskolas elever, ungdom och äldre bildade spölje. Paschleps länsman Lemberg höll hälsningstal, representanter från brand- och skyddskårerna på orten uppvaktade och folkskolebarnen sjöngo två estniska sånger redan innan sällskapet hade hunnit tåga fram till Birkas trappa, där skolans lärare, S. O. V:s styrelse, skolans f. d. elever jämte Höbrings sångkör — hade samlats. Bland de församlade funnos också Biskopen och biskopinnan Danell med Nuckö nyinvigde kyrkoherde Sven Danell samt en hel skara folk förövrigt.

Höbrings sångkör föredrog ett vackert sångnummer som första hälsning och sedan folksekr. Blees presenterat S. O. V:s styrelse och skolans lärare jämte andra hälsade lärare Johan Berggren å skolans och S. O. V:s vägnar Riksäldsten välkommen. Den höga gästen var mycket vänligt stämd och underströk i sina tal att regeringen på allt

sätt vill befrämja den svenska minoritetens strävanden. „Mu isamaa“ av kören och hurrarop av de närvarande beledsagade Riksäldstens tal. Så besågs i hast skolan, varvid namnen skrevos i skolans främlingsbok och förfriskningar bjödos av skolans husmor. Riksäldsten besåg även Birkas vackra park samt planterade en ek på gården i närheten av den ek, som planterades av Svergies Kronprins för två år sedan.

Det hade redan mörknat, då bilarna körde fram och Riksäldsten med de höga gästerna under leverop avreste från Birkas för att via Sutlep fortsätta till Tallinn.

Intrycket vara det bästa.

Ärkebiskop Teol. D:r. Erling Eidem besöker Estland och Svenskbygden.

Torsdagen den 13 september kl. 14.30 anländer med Finlandsbåten Ärkebiskopen och Ärkebiskopinnan Eidem. Anledningen till besöket är den estniska Biskopsinvigningen den 16 d:s och en påhälsning i Tallinns, Nuckö och Vormsö svenska församlingar. Fredagen reser Ärkebiskopen till Roslep kapell där högmässa förrättas. Sedan fortsättes färden till Nuckö prästgård och om lördag kommer Ärkebiskopen att besöka Vormsö där han bl. a. inviger den nya sjukstugan. Ärkebiskopen återvänder till Tallinn om lördag kväll. Söndagen börjar högtidligheten med kyrkodag i Svensk-finska S:t. Mikaelsskyrka varifrån processionen kl. 10.45 tågar upp till domkyrkan

där invigningsakten förrättas av Ärkebiskopen. Vid invigningen assistera biskop Lehtonen och Ingman från Finland, biskop Grünberg från Lettland och danska kyrkans representant Prof. Fabricius. Kl. 18 hålles aftonsång i Svensk-finska S:t. Mikaelsskyrka där Ärkebiskopen predikar. Efter predikan bjudes Ärkebiskopen och Ärkebiskopinnan av kyrkorådet på kyrkkaffe uppe på svenska skolan. På kvällen blir det supè på Societetshuset. Måndagen företagas en del utflykter i stadens omnejd och om tisdag återvänder Ärkebiskopen över Finland till Sverige.

Ärkebiskopen är född den 23 april 1880, blev 1912 docent i N. T:s exegetik i Lund och tr. o. m. 1926 professor i samma ämne. Han valdes till Ärkebiskop 1931. Ärkebiskopens besök är ett glädjeämne för Svenskbygden. Det är med känslor av uppriktig tacksamhet och vördnad Svensk-estland hälsar sin höge och käre gäst hjärtligt välkommen.

Hj. P.

Högtidlighet i Nuckö kyrka.

Den 12 augusti var en festdag för Nucköborna och hela Svensk-estland. Biskop och biskopinnan Danell från Skara hade anlant med anledning av sin sons kyrkoherde Sven Danells installation, vilken förrättades under festliga former med massanslutning av svenskbygdens befolkning. Installationen förrättades av Biskop Danell, vilken assisterades av prosten Schiele,

pastor Mühlen och pastor Pöhl. Efter inledningssalmen höll Biskopen installationstalet över 2. Tim. 1:3 — 8a. Härvid uppehöll sig installatorn särskilt vid begreppen rättfärdighet, sanning och barmhärtighet. Om sanningen i ord och gärning för att till sist stanna inför sanningen hos Kristus. Rättfärdighetsbegreppet belystes i vår samtid och fann sin fulltonighet i den levande Gudens gåva till oss, i syndernas förlåtelse och rättfärdigt liv. Och till sist ordet "barmhärtighet", vilket är det största av tre och har sitt särskilda värde människorna, de olika länderna och nationerna emellan. Vidare uppehöll sig Biskopen vid de historiska och nutida banden mellan Estland och Sverige. Till sist riktade Biskopen en vädjan till församlingen att ivrigt göra bruk av Herrens Heliga Nattvard och att församlingens ungdom skall slå vakt kring de eviga värdena. Ett sammandrag av talet på estniska gavs av pastor Pöhl. Därefter förrättades installationen, som gjorde ett djupt intryck på de närvarande. Fadern överlämnar till sonen vården av Nuckö pastorat. En representant av släkten Hasselblatt, som för 300 år sedan invandrade från Västergötland till Nuckö och där beklätt prästämbetet, skänkte till kyrkan ett par ljusstakar. Härvidlag torde nämnas att Nuckö pastorat betjänats av icke mindre än 8 Västgöta prästmän. Efter installationsakten började högmässan vid vilken kyrkoherde Danell predikade först på svenska och sen på estniska. Texten utgjordes av söndagens evangelium Luk. 18:9 — 14. Mäktigt gripande stannade predikanten inför orden om farisen och publikanen. Såväl svenskar som ester lyssnade andäktigt till den allvarsmättade predikan. Esterna lovordade kyrkoherde Danells fullständiga behärsking av estniskan, vilket betydligt bidrog till stämningens fullödighet. Fröken Maslof från Åbo och herr Jänes från Tallinn bidrogo på ett förtjänstfullt sätt med några solonummer. Efter högmässans slut bjöds menigheten på kaffe av prästgårdens värdinna fröken Anne-Marie Danell, som förutom de husliga uppgifterna även är utbildad trädgårdslärlarinna. Se-

nare på aftonen hade en trängre krets infunnit sig till supé på prästgården.

Kyrkoherde Sven Danell är född i Uppsala den 25 november 1903, avlade teol. kand. examen i Uppsala 1928 och efter 2 årig verksamhet i Sverige reste han över till Svenskestland. Han tjänstgjorde först i Nuckö annex Roslep, och valdes hösten 1933 till kyrkoherde i samma pastorat. Församlingen har ungefär 3700 medlemmar och är dubbelspråkig. Redan som barn hade kyrkoherde Danell önskat bekläda prästämbetet i Svenskestland. Nu har hans önskan uppfyllts. Svenskbygden är tacksam att bliva betjänt av en sådan praktig prästman, välgörare och själaherde i ordets bästa bemärkelse.

En bilfärd genom Nord-Tyskland och Baltikum.

Ryttmästare Arvid Lundbergh, en gammal god vän till Kustbon, meddelar om avannämnda bilfärd, som han och hans familj gjort, följande:

Sedan vi nu under en måndas tid i bil berest Nord-Tyskland och Baltikum, och bott delvis i tält, delvis på hotell, ber jag härmed att i största hast få lämna en liten "avskedsintervju".

Den svenska flaggan på bilen har varit den allra bästa rekommendationen. Vart vi ha kommit ha vi mottagits med vänlighet och älskvärdhet. Tull- och passmyndigheter ha varit synnerligen tillmötesgående och befolkningen har — särskilt i Estland — tydligt ådagalagt sin sympati så snart de kommit underfund med att vi voro från "Rootsi".

Som exempel får jag nämna familjen Grünreich från Pärnu-Jakobi, på vars ägor vi tältade sent en kväll. På morgonen uppvaktades vi av barnen med ägg, mjölk och och blommor.

De vägar vi passerat ha i stort sett varit mycket bra. Bilvägen Tallinn—Narva helt enhelt utmärkt. Badorterna Pernau och Hungerburg synnerligen vackra och inbjudande med enastående badstränder och dessutom efter svenska förhållanden mycket billiga. Om rikssvenskarna hade en aning om hur trevligt, gott och sagolikt billigt allting är i Estland, skulle de komma hit i

stora skaror. Man känner sig hemmastadd, och man känner också att man är väl sedd gäst.

Narva är en enastående sevärdhet. Sällan ser man gamla historiska minnen som de båda fästningarna så pietetsfullt bevarade. För den historiskt intresserade är Narva ett minne för livet; för den mer prosaiskt lagda kan Narva-Jõesuu (Hungerburg) bli det.

Det är glädjane att se hur Estland har gått framåt i alla avseenden under de nio år som passerat sedan vi sist voro här. Skilnaden är så i ögonen fallande, så man kan icke undgå att fraperas därav. Jag tror och hoppas att det är ett uttryck för ett fritt folks önskan och vilja att i ostört lugn få bygga på sin såväl materiella som andliga utveckling. Vi önska det fria Estland av hjärtat all lycka i det arbetet!

Tallinn den 2. 8. 1934.

Arvid Lundbergh.

Pelaren som föll.

Med generalfältmarskalken och rikspräsidenten Hindenburg gick världskrigets högrestaste krigargestalt ur tiden. Stor genom sin blygsamhet i medgången var han större genom sin självuppoftande trohet i motgången.

Som statschef hör Hindenburg ej till de stora politiska gestalterna, ej till dem som efter sin vilja länka världen. Hans storhet låg i hans fasthet, hans redbarhet, hans upphöjdhet över all partipolitikens splittrande själviskhet. Så stor auktoritet genom karaktärens fasthet och renhet har sällan en statschef åtnjutit.

Huruvida Hindenburg var den bästa tänkbara rikspräsident, som riket kunde uppställa vet vi icke. Större statsmannabegåvningar, aktivare ledaregestalter, rikare andar voro säkerligen förhanden. Men vad som höjde Hindenburg över alla medtävlare var hans stora redbarhet och obegränsade pålitlighet. Själv hade han intet att vinna, då han i sin ålders senhöst bragte sitt betryckta fosterland offret att mottaga folkets val.

I en tid av allsidig oro och överallt hotande kaos, i en värld där mer än någonsin de stora

fraserna och de stora gesterna marschera i spetsen för folken stod Hindenburg under sina sista år som den orubblige bropelaren, bärande på sina skuldror Europas öde. Det torde ej kunna förnekas att hans var handen som höll tillbaks hans folk från mången överilad handling i tider då prövningen prässade intill vanvett. Hindenburg sågs av världen som en garanti att Tyskland ej skulle bli den som i hastigt mod åter tände förhärjelsens eld.

Hela världen kan med rätta avundas Tyskland dess store döde — t. o. m. Estlands lilla svenska stam. Ty det är Hindenburgsgestalter — de levande symbolerna för heder och tro och självupppoffring som vida mer än all talträngdhetens popularitet och partipolitikens smidighet och laverande håller ett folk samman och för det genom alla bränningar.

C. M.

Tacksägelse.

Till Rektor Axel W. Ahlberg, Byråingenjör Karl Ahlberg, Grosshandlare Peter Bergendorff, Direktör Paul U. Bergström, Apotekare E. Berlin, Fru E. Berlin, Hovjuv. Wilhelm Bohlin, Godsägare Gustav Bång, Arkitekt C. Alb. Collett, Direktör Erik Dahl, Doktor Gustaf Dahlen, Direktör Gösta Diedrichs, Tandläkare Agne Dohlman, Fru Ebba von Eckerman f. grevinna von Hollwyl, Kyrkoherde Carl Edqvist, Doktor Richard Eeg-Olofsson, Elektro-Lux, Advokat Matts Fallenius, Doktor K. A. Fries, Professorskan Nanna Fries, Grosshandlaren A. L. Gottfarb, Grosshandlare Sune Hansson, Kapten Erik A. Indebetou, Överselteljtnant Albert Janse, Apotekare Axel Kockum, Generaldirektör Karl Levinsson, Grosshandlare Adolf Lion, Bankdirektör E. Lundqvist, Fabrikör Richard Löwbeer, Bankdirektör Sune Malmström, Konservator Alfred Nilsson, Bankdirektör Leo Nordlander, Ingenjör C. G. Piehl, Apotekare Ernst Poignant, Advokat Yngve Schartau, Maskininspektör L. Wald, Ståhle, Assuransdir. A. Sundén-Cullberg, Direktör August Lundström, Ryttnästare E. M. Svedenborg, Direktör David Söderman och Fabrikör Herman Tidbeck.

Genom förmedling av Stockholms Lokalförening av Riksföreningen för svenskhetens bevarande i utlandet ha Birkas Folkhögskola och Svenska Gymnasiet i Hapsal haft förmånen att som gåva av Eder mottaga var sitt exemplar av det monumentala verket: Nordisk Familjebok. Å nämnda läroinrättningars vägnar be undertecknade härigenom få uttala sitt tacksamma erkännande av den värdefulla gåvan under framhållande av att undervisningen i hög grad gagnas av detta uppslagsverk, vilket bland bokverk står över all jämförelse.

Hapsal i augusti 1934.

Fredrik Erlund,
Rektor vid Birkas Folkhögskola

Kr. Schotter,
Lärlarinna vid Birkas Folkhögskola.

A. Üksti,
Rektor vid Gymnasiet i Hapsalu.

Harald Svensson, Sven Boräng,
Lärare vid Gymnasiet i Haapsalu.

Birkas på exkursion.

Den 3-dje ds anträdde lärare och elever från senaste årskurs en studieresa ut i landsbygden med Tallinn som slutmål. Starten skedde från Hapsal i förhyrd buss och kosan ställdes först till Koluvere åldriga gods, som i sjuhundra år i följd ägts av släkten Buxhövdén, men där nu eu yrkesskola för gossar är inrymd i den vackra slottsbyggnaden.

Efter en timmes uppehåll fortsattes resan till Vigala jordbruks- och trädgårdsskola, även denna inrymd i ett f. d. gods det Yxkullska av samma namn. Här tilldrog nu den stora parken med dess många sällsynta träslag, fruktodlingen och den nyanlagda köksträdgården uppmärksamhet. Härefter bar det av till Orgita husmodersskola, vars utställning av vävnader och sydda arbeten beundrades.

Följande etapp blev Kehtna högre husmoders- och trädgårdsskola, som med sin stora jordbruksdrift på 350 ha, sina tekniska inrättningar och framför allt sina storstilade trädgårdsanläggningar blev färdens glanspunkt, som på resenärerna gjorde ett starkt intryck.

Ett besök förestod emellertid ännu, nämligen Saku husmodersskola, i likhet med förenämnda skolor inrymd i ett f. d. herresäte av samma namn. Dagen var nu all, men så hade vi rest över 200 km. och gjort undan fyra besök. Här blevo vi emellertid gästfritt mottagna och övernattade, varefter skolan besågs följande morgon.

Vi voro nu inte långt från slutmålet, Tallinn, som vi nådde tidigt på förmiddagen. Huvudstaden erbjöd givetvis mycket nytt för tertalet och särskilt dem som ej sett den förr. Här togs den pågående utställningen i betraktande i samlad flock, varefter olika delar av staden besöktes, samt därpå återresan anträdde sent på kvällen med utgångspunkten Hapsal som slutmål. Färden var lärorik och belåtenheten därför allmän.

Fr. Erlund.

Skummjölken som mjölkdrivande foder.

Ofta höra vi klagas över, att mjölkorna vid de nuvarande låga smörpriserna ej lämna tillräcklig ersättning för erhållet foder.

Jag vill här redogöra för ett fall, som visar raka motsatsen.

En av mina kor mjölkade någon tid efter kalvningen 15 kg. per dag med en fett-% av 3,4. Det blev överskott på skummjolk i hushållet och kon ifråga fick dricka skummjolk 15 kg. per dag. Med denna skummjölks-giva uppgick kon till 23 kg. mjölk per dag och fett-% steg till 4,1.

Utän skummjolk gav kon således 510 gr. smörfett och med tillskott av 15 kg. skummjolk 943 gr. smörfett per dag.

För närvarande kostar 10 gr. smörfett cirka 1 cent. Ökningen i smörvärde blev därför 43,3 cent. Ökningen i mjölk blev 8 kg. o-skummad eller 7 kg. skummjolk. Faktiskt behöll kon 8 kg. skummjolk samt lämnade i utbyte 43,3 cent ökat smörvärde. (43,3:8 = 5,4 cent).

Låter det ej otroligt, att en ko kan betala hela 5,4 cent för vart kg. skummjolk!

Helt säkert skulle ej alla kor i alla omständigheter kanske lämnat samma glänsande resultat, men det är ej heller omöjligt att resultatet i vissa fall skulle kunna bli än bättre.

Hitintills fick grisarna skummjölken, men kanske det är så mycket fördelaktigare att ställa till ett "perpentum mobile" hos kon själv.

Jag har anledning misstänka, att de höga avkastningarna i en del estniska avelscentrum för lantboskap ernåtts just genom skummjölksgivor, som hemlighålles. Beckongrisar syntes ej till i de lantushåll, där mjölk- och smörfettavkastningen var ovanligt hög.

Det vore bra om även denna fråga finge sin närmare utredning vid Birkas lantmannaskola?

R. Timmerman.

Gåvor till Svenska Gymnasiet i Hapsal.

Kassaförvaltaren för Stockholmsföreningen av Riksföreningen, byrådirektör Christiansson har lämnat till svenska gymnasiet Svkr. 40:—, som vid avslut-

ningen på våren fördelades lika emellan följande strävsamma elever: Gunnar Heyman, Björn Wichmann, Alide Zeisig och Herbert Lagman.

Dessutom har genom professor Wieselgren lämnats till rektor Ekr. 50:—, som utgör grundplåt för ett elevstipendium, benämnt "1909-års Karlstadsstudenternas elevstipendium". Rektorn jämte de svenska lärarna beslöt, sedan frågan övervägts, fördela de första stipendierna nu på hösten emellan flitiga och bättre elever.

För de välkomna gävarna fram bäres varmt tack.

A. Üksti,
Rektor.

Utställning i Tallinn.

Årets industriutställning i huvudstaden den 31 aug. — 10 sept. var synnerligen välbesökt både från när och fjärran. An-

talet besökande torde stiga till bortåt 70.000 personer, alltså betydligt mera än förra året, då siffran var 60.000. Sevärdheterna voro de vanliga.

Inläggningskurs å Birkas.

Med början den 19 innevarande september och avslutning med utställning den 20, varom anmälda kurselever och allmänheten underrättas.

Kursavgift 1 kr. i kontant eller motsvarande i natura.

Husmor.

Svensk-finska S:t Mikaelsskyrka.

15. sönd. eft. Tref. högmässa kl. 11 f. m. Kören samlas varje tisdag kl. 19.30 å Svenska skolan. Kören möter Årkebiskopen i hamnen torsdagen den 13. sept. kl. 14, 30.

16. sönd. eft. Tref. aftonsång kl. 18 med predikan av Årkebiskopen. Sångblad.

Hj. Pöhl.

Bunkra alltid

SHELL

Brännolja • Nautic Oils

Göteborg, Svensk-Engelska
Limhamn, 51475 o. 51255
Karlskrona, 708
Kalmar, 1929 o. 1243
Oskarshamn, 608 o. 609
Västervik, 539 o. 868

Norrköping, Svensk-Engelska
Nynäshamn, 155
Stockholm, Svensk-Engelska
Öregrund, 15
Gävle, Svensk-Engelska
Örnsköldsv., Svensk-Engelska

SVENSK-ENGELSKA MINERALOLJE AKTIEBOLAGET

SVEDALA

Tegelmaskiner, Grävmaskiner, Stenkrossar, Vägbyggnadsmaskiner, Betongblandare, Torvmaskiner, Bränlekrossar för Torv, Koks och Kol, Pulveriseringsmaskiner, Vindsiktar, Transportapparater, Lastningselevatorer, Rullager, Rallivagnshjul, Kokillgod, rekommenderas.

AKTIEBOLAGET
ABJÖRN ANDERSON

Post- och Tel.-adr.: Svedala, Gjuteriet.
Tel. Namnanrop: Gjuteriet

ÖBERGS FILAR

GODO FILAR